

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ZI.

ANULU L.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ABONAMENTUL:

Un seriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Enchères ne se acceptent pas. — Manuscrite ne se retrămit.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

Nr. 226

Mercuri, 14 (26) Octomvre.

1887.

Din cauza S-tei srbători de mâne țiarul nu va apăre până Joi sera.

Brașov, 13 Octomvre 1887.

Punem sub ochii cetitorilor noștri o corespondență, ce ne vine din Sclagiu, și care ne descrie uneltirile de maghiarisare și prigonirea Românilor din acestu comitat. Acesta corespondență pusă alături cu corespondența din Tenu de sus, comitatul Sătmăru, ne dă o iconă viuă despre pericolul ce amenință aceste două comitate, în cea mai mare parte românești, din partea maghiarismului violent:

De sub Meseșul Ardealului, (Sclagiu) Octomvre 1887.

Principiis obsta....

1.

Furia de maghiarisare odată izbucnită sub pôlele btrânului Meseș merge ca lavina din ce în ce crescându.

Scôlei maghiarisătoare din Buciumi și urmésă scôla froebeliană din Trăsnea (Ördögkut), întocmai precum ne spusese dascălul Fodor Daniel în pamfletul său de mai an.

Ni se spune în față că ținta e: maghiarisarea Valahului și că în 10 ani în oficiu, nici la administrație, nici la justiție, Român nu se va mai găsi. Asta pe la noi mai cu șir cu semă notarilor de român li se cântă, de cari până eri-altaeri avem unu număr frumos. Câți numai voru puté voru destitui, ér pe ceilalți îi voru pune în pensiu.

Va să dăcă, peste de ce ani amú avé se ne luăm rémasu bunu dela viața noastră română, să ne despărțim de obiceiurile noastre străbune și îmbrăcându țundra lui Atila, să ne punem pinteii la opincă, pene lângă clăbăț și să începem lumea de înfrățire a poeticastrului hăbuc Bartok Lajos.

Și cumcă în astă privință utopiștii nu glumesc evenimentele ce se desfășură în Selagiu ne lasă a conchide.

Românul e bun, când au lipsă de el să alégă deputat maghiar și când vine înhamat spre acestu scop de notari à la Pap Ianos din Cizeriu, Illes din Sigu, Pap Vasile din Bănișoru, Pap Petru din Stirci etc., așa că fișpanul Baranyi la alegerea trecută nu s'a sfiit a declara în publicu, că „acestu popor bun și blându a mântuit onóra comitatului;” e bun și blându poporul când trebuie să plătescă darea și să suporte greutățile comitatului (din cari 2/3 părți cadu pe umerii lui); dér când e vorba ca în privința limbei să i se facă și lui dreptate, atunci același popor român devine unu bagaiu, cu care în astă privință nu se pôte sta de vorbă.

Românii selageni în privința națională sunt striviți, limba și drepturile limbei lor nu li se respectăză nicidecum, nici chiar de cel mai simplu notari; ba în timpulu din urmă și matriculele se ceru dela preoții români a se scrie în limba maghiară și sunt exemple unde chiar și unu protopop, anume Teodoru Popu din Ortelecu fu pedepsit cu amendă în bani, pentru că a cutezat a eda românește estrasele din matricula românească, cerute pentru cei dela miliția, în altu casu cam analogu era să o pătescă preotulu din Buciumi Ionu Negreanu. Recursele îndreptate în astă privință la locurile mai înalte ne vin respinse, încât stăi și te uimesci de atâta cinismu cutezător și ne mai auđit.

Administrațiuinea comitatului e curățită de Români, afară de unu asesoru trecut ca prin urechile acului, nici măcaru unu simplu scriitoru nu avem. Limba română, începându dela fișpanu, vicespanu, notari comitatensi, fiscalu și până la celu din urmă scriitoru e nepricepută de ei, așa că, venindu bietulu Român în centru spre ași căuta de multele treburi, nu are cu cine să

se'nțelege, și urându-i-se de a merge dela Pilatu la Caiafa, în urmă se satură și merge mâhnit cătră casă.

Notarii din comune mai mare parte au fost Români, de acum înainte însu nu voru mai fi, deși poporul afară de românește altă limbă nu scie. În contra acestor ființe urgisite s'a începutu o gónă ne mai auđită; fișpanulu, vicespanulu, inspectorulu de dare se întrecu cu comisiunea administrativă în a necăji și a scote din postu pe bieții notari de român, de ar fi fost până aci cu cea mai bună purtare; cercetarea disciplinară se începe ca din senin, și decă e de lipsă, pe lângă suspendare dela oficiu și beneficiu, cercetarea ține ani, ca să nu dăci deci de ani. Aici scopulu e veditu, căci respectivii neputându trăi fără lăfă, la unu anu ori doi trebuie să abđică și să-și caute altă subsistință. Așa se întâmplă lui Alexandru Oprișu, fostu notari în Creaca, lui Filipu, fostu notari în Supuru, lui Băicanu, fostu notari în Biusa, lui Ghițiu, fostu notari în Bicațu etc.

Alegerile de notari în comitat se întâmplă așa, că decă concurentulu e Român, fiă mai harnicu ca sórele, în candidația nu e ertat să viă. Acesta apriat s'a veditu la alegerea de notari în Creaca și Selsigü, unde poporulu, cu călcarea dreptulu său de alegere, îi fú impusă ca notari unu streinu, pe care nu l'a voit; dér fiindu că așa au voit fișpanulu și vicespanulu, deși recurenți români la acestu postu, cu praxa de deceniu, au fostu până în cinci.

Astfelu se respectăză în Selagiu legea pentru egala îndreptățire a naționalităților, cu care se laudă Ungurii în fața lumii!

Fapte patriotice.

Tenu de sus, Octomvre 1887.

(Fine).

Pentru mai apriata înțelegere a lucrului, lasu să urmeze aci în totu cuprinsulu ei scripta adresată prețorului supremu:

Nr. 111

1887.

Stimate domnule Pretore supremu!

După ce sunt în curat despre direcțiuinea cercetării de ađi, am onóra a insinua protestu în contra continuării aceleia în următoarele:

1. În cauza scóloru gr. cat. române din Satnou de sus și Tenu de sus, eu, ca presidele senatelu scolar și directorulu acelora, am purescu conformu legilor, în deplină înțelegere cu senatele scolare, m'am mișcatu în acelu ceru de dreptu, care ni lă dau noné, confesiunilor, legile sancționate.

2. Pașii noștri făcuți în acestă direcțiuinea, din partea forurilor noastre supreme confesionale ca dispozițiuni legale au fostu aprobate, așa încâtu acelea inaintea forurilor administrative comitatense, numai ca obiecte esecutive potu figura, și nici la unu casu nu potu fi obiecte de cercetare și polemizare.

3. D-lu pretore supremu trebuie să scie din scripta susținută prin mine în 9 Maiu nr. 77, că în contra acestor dispozițiuni legale în Satnou de sus s'au făcutu agitațiuni în contra legilor și în genere în contra desvoltării crescerei populare; și d-lu pretore în locu ca aceste agitațiuni ilegale în cadrulu oficiulu său se le fia împedat, din neglijință peccătósă a datu timp și ocașiuinea, ca agitațiuinea să se estindă, și așa să se facă act ce involvă pedepsă, act în contra forulu nostru supremu și a dispozițiunilor lui legale.

După aceste imi ținu de datorință a insinua acestu protestu în contra continuării cercetării pornite în acestă direcțiuinea, seu decă cercetarea pe lângă tóte acestea s'ar efectui, declară că voiu fi silitu a cere procedura criminală și în contra d-lui pretore supremu, ca în contra unui funcționar administrativ, ce abuzăză cu puterea sa oficiósă și este complice în agitațiuinea ilegală.

Tenu de sus, 17 Augustu 1887.

6. La protestulu acesta d-lu pretore supremu mi-a trimis decisiunea alăturată aici în originalu sub 7), în care negă fătışu că n'a ținutu investigațiuinea „nici în cauza bisericésă nici scolastică;” așa ar fi trebuit să fia, dér precum evidentu se vede din declarațiuinea alăturată aici sub g), a ținutu d-lu pretore supremu investigațiuinea și încă

în cauza scolastică. Nu numai, ci și d-lu pretore supține de îngreunătoare decisiunea, deși scôla—coréspondătoare legilor și dispozițiunilor mai înalte, în prețu de 1200 fl. cu prestațiunile de jugu și mână — nici când nu este scumpă. Scôla de sub întrebare deja ar puté să fia dădită și acestu anu scolasticu l'ași fi pututu începe în aceea că materialulu forte frumosu s'a adunatu; dér în acestă activitate pacinică a noastră, poporul, conturbat de notari, nici aceea nu scie, cine este déră adevératulu conducătoru alu lui în acestă afacere.

Cu durere trebuie să vedu, că și pre lângă cea mai bună voință, am să conducă pe scolar și mai departe în o astfelu de scôla, în care dintre 70—74 obligați de a frecuenta scôla nici 30 nu încapă cum s'ar enveni, și în care acum i și plouă pe scolar. Și pre lângă tóte aceste pretorele supremu în locu să se nisuiască a da deplină valóre decisiunilor înaltulu guvern episcopescu și senatelu scolar, micșorându auctoritatea acestor foruri, i-au îndrumat pe cei căl-va locuitori de față — ca prin decisiunea — că ei (Ungurii) au să țină adunare și precum voru decide ei, așa să se edifice scôla. Așa déră este superflu senatul scolastic și nici decisiunile forurilor noastre supreme n'au valóre!

7. Că notariu cercualu într'adevăr a tulburat și agitat este faptu, căci acea scrisore, care a compus'o în 10 Iuliu, a trimis'o judei comunalu din Tenu de sus ca densus să cortedască pentru aceea subscrieri; acela, fidelu, și-a implinitu porunca, căci în formă oficiósă invita la sine pe locuitori gr. cat. din comună prin sub-jude, și pre cei de față i provoca ca acea scriptă trebuie să o subserie, dăcându că apoi n'a fia așa scôla cum voiesce popa și senatorii scolar! Dintre cei de față unii au și subscris'o (respective au pus degetulu pe cruce) fără să aibă cunoștință deplină despre conținutul aceleia, precum apriat arată declarațiuinea aici sub h) alăturată.

Și notariu este destulu de cutezător a afirma, că poporeni l'ar fi provocat la concipiarea acelei scrisori, deși din contră, densus i-a provocat să o subserie, ba — după cum se vede — în modu peccătósu i-a și sedusu. În fața unei hotăriri a unui foru mai înaltu, datoru este notariu ca oficialu administrativu a-i îndruma pe credincioși la respectarea și ținerea aceleia, ér nu a-i împinge contra ei.

8. Cătu de fidelu a implinitu judele comunalu îndrumarea primă, apriat arată declarațiuinea sub i) alăturată. N'a fostu destulu că a provocat pe credincioși să subserie scripta trimisă, ci pre poporeni mai consciențioși în parte i a și amenințat, dăcându între altele: „voi vé temeți de preot, voi pentru aceea nu voiți a subserie acestă scriptă, pentru-că v'a alesu de curatori, ce?—Voi nu voiți binele poporulu?” etc.

9. Eu, ca preside alu senatulu scolaru, în scripta de sub nr. 77 numai agitare poporenilor din Satnou de sus o făcu cunoscută d-lui pretore, și nici printr'unu cuventu n'am amintit Tenu de sus. Pre lângă tóte aceste d. notari a aflatu de bine a seduce și pe poporeni de aici; apoi acesta nu este óre agitare? După conceptulu meu, și credu că și alu altora, este agitare, căci a agitat și iritat poporul în contra unei afaceri maiestóse.

Aru trebui să scie d. notari ca oficialu, că cultivarea poporulu și cultura civilor este basa înfloririi patriei. A vorbitu însu în contra unei afaceri în care nu este în curat nici cu planulu, nici cu repartiția. Ar trebui să scie mai departe, că în acestă privință mai înainte de tóte trebuie să ținemu în semă ordinațiunile și legile instrucțiunei, precum și acele îndrumări ministeriale, cari se referesc la edificarea scóloru populare. Așa eu și senatele scolare, precum și forurile noastre scolastice mai înalte numai cu respectarea deplină a acestor legi și îndrumări voim a edifica, și nu dorim, mai puțin voim, a seduce poporul ca să-și jertescă sudóra cruntă în óre-cari dădiri nefolositoare. Și pe lângă tóte aceste notariu numit e destulu de îndrășnețu a afirma, că poporeni din neinerdere față de persóna mea n'ar voi a edifica scólele. Poporul e bun, însu cine il seduce prin asemenea subscrieri, acela într'adevăr este demnu de pedepsă, éră nu de o absolvare simplă.

După aceste rogă pe onoratu oficiu vicespanulu

Cursul la bursa de Viena
din 30 Octomvre st. n. 1887.

Table with financial data from Vienna, including bond yields and exchange rates for various currencies and securities.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 5 Octomvre st. v. 1887.

Table with financial data from Bucharest, showing official rates and market prices for various securities and bank notes.

Cursul pietei Brasov

din 21 Octomvre st. n. 1887.

Table with market prices from Brasov, listing various goods and their prices in different units.

DICȚIONARŪ
germano-român

DE

THEOCHAR ALEXI

A NOUA MIIĂ de EXEMPLARE.

Opă aprobată de Ministerul Instrucțiunii Publice al României sub Nr. 11,230 din 27 Octomvre 1866.

Agreată de Maiestatea Sa Carolă I. Regele României, conformă notei Inaltului Său Cabinetă din 26 (8) Decemvre 1866.

Se află de vëndare la tóte librăriile notabile.

f. 1.50 séu 3 lei 50 bană exemplarulă.

Librării primescă rabate fôrte considerabile.

A se cere exemplare din Tipografia ALEXI, căci celelalte suntă contra-făcute.

2-12

Sosirea și plecarea trenurilor și postelor în Brașov.

I. Plecarea trenurilor:

1. Dela Brașov la Peșta:

Trenul de persoane Nr. 307: 7 ore 20 de minute séra.
Trenul mixtă Nr. 315: 4 ore 01 minută diminea.

2. Dela Brașov la Bucuresti:

Trenul accelerată Nr. 302: 5 ore 37 minute diminea.
Trenul mixtă Nr. 318: 1 órá 55 minute după améfi.

II. Sosirea trenurilor:

1. Dela Peșta la Brașov:

Trenul de persoane Nr. 303: 9 ore 46 minute înainte de améfi.
Trenul mixtă Nr. 316: 9 ore 52 minute séra.

2. Dela Bucuresti la Brașov:

Trenul accelerată Nr. 301: 10 ore 12 minute séra.
Trenul mixtă Nr. 317: 2 ore 32 minute după améfi.

A. Plecarea postelor:

- a) Dela Brașov la Rășnov-Zărnesc-Brană: 12 ore 30 min. după améfi
- b) " " " Zizină: 4 ore după améfi.
- c) " " " Săcuime (S. Georgi): 1 órá 30 minute nóptea.
- d) " " la Făgăraș: 4 ore diminea.
- e) " " la Săcele: 4 ore diminea.

B. Sosirea postelor:

- a) Dela Rășnov-Zărnesc-Brană la Brașov: 10 ore înainte da améfi.
- b) " Zizină la Brașov: 9 ore a. m.
- c) Din Săcuime la Brașov: 6 ore séra
- d) " Făgăraș la Brașov: 2 ore diminea.
- e) " Săcele la Brașov: 6 ore 30 minute séra.

Publicațiunile „CANCELARIEI NEGRUȚIU,”

— GHERLA — SZ.-UJVÁR. —

AMICULŪ FAMILIEI. Diară beletristică și enciclopedică-literară cu ilustrațiuni, Cursul XI. — Apare în 1 și 15 și a lunei în numeri de câte 1 1/2—2 1/2 côle cu ilustrațiuni frumóse; și publică articlii sociali, poesiă, nuvele, romanuri, suveniră de călătoriă ș. a. — Mai departe tractéză cestiuni literare și științifice, cu reflexiune le cerințele vieții practice; apoi petrece cu atențiune vieța socială a Româniloră de pretutindenea, precum și a celorlalte póporațiuni din patriă și străinătate; și prin umoră dulce și satiră alésă de nisuesce a face câte o órá plăcută familiei strivite de grijele vieții; și peste toltă nisuesce a întinde tuturoră indivițiilor din familiă o petrecere nobilă și instructivă. — Prețul de prenumerațiuni pe anulă întregă e 4 fl. pentru România și străinătate 10 francă — lei noi, plățibili și în timbre postali.

PREOTUL ROMÂN. Revistă bisericăscă, școlastică și literară. Cursul XIII. — Apare în broșuri lunare de câte 2 1/4—3 1/4 côle; și publică articlii din sfera tuturoră științeloră teologice și între acestia multime de predice pe dumineci, serbători și diverse ocașuni, — mai departe studii pedagogice, didactice și științifice-literari. — Prețul de abonamentă pe anulă întregă e 4 fl. — pentru România 10 francă — lei noi, plățibili și în bilete de bancă și în timbre postali.

A se adresa la „Cancelaria Negruțiu în Gherla — Szamosujvár, unde se mai află de vëndare și următorele cărți:

- Puterea amorului. Nuvelă de Paulina C. Z. Rovinară. Prețul 20 cr.
- Idealulă pierdută. Nuvelă originală de Paulina C. Z. Rovinară. Prețul 15 cr.
- Opera unui omă de bine. Nuvelă originală. — Continuarea nuvelei: „Idealulă pierdută” — de Paulina C. Z. Rovinară. Prețul 15 cr.
- Fontăna dorului. Nuvelă populară de Georgiu Simu. Prețul 10 cr.
- Codrénu craiului codrului. Baladă de Georgiu Simu. Prețul 10 cr.
- Elă trebuie să se însóre. Nuvelă de Maria Schwartz traducere de N. F. Negruțiu. Prețul 25 cr.
- Branda séu Nunta fatală. Schiță din emigrarea lui Dragoș. Nuvelă istorică națională. Prețul 20 cr.
- Numerii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioană Tanco. Prețul 30 cr.

- Probitatea în copilăriă. Schiță din sfera educațiunei. După Ernest Legouvé, membru ală academiiei. franceze. Prețul 10 cr.
- Barbu cobzarulă. Nuvelă originală de Emilia Lungu. Prețul 15 cr.
- Hermann și Dorotea după W. de Goethe, traducțiune liberă de Constantin Morariu. Prețul 50 cr.
- Ifigenia în Aulida. Tragediă în 5 acte, după Euripide, tradusă în versuri de Petru Dulfu. Prețul 30 cr.
- Petulantulă. Comediă în 5 acte, după August Kotzebue tradusă de Ioană St. Șuluțu. Prețul 30 cr.
- Carmen Sylvia. Prelegere publică ținută în șalele gimnasiului din Fiume vecinețiu Nicoră prof. gimnas. Cu portretulă M. S. Regina României. Prețul 15 cr.
- Poesii de Vasiliu Ranta-Buticescu. Ună volumă de 102 pagine, cuprinde 103 poesiă bine alese și arangiate. Prețul redusă (dela 1 fl. 20 cr. la) 60 cr.
- Trandafiră și viorele, poesiă poporale culese de Ioană Popă Reteganulă. Ună volumă din 14 côle. Prețul 60 cr.
- Tesaurulă dela Petrosă séu Cloșca cu puii ei de aură. Studiu archeologică de D. O. Olinesdu. Prețul 20 cr.
- Apologiă. Discusiuni filozofice și istorice maghiare privitoare la Romani, invederite și rectificate de Dr. Gregoriu Silași. — Partea I. Paulă Hunfalvy despre Cronica lui Georg. Gabr. Sincai. Prețul 30 cr.
- Renascerea limbii românesce în vorbire și scriere invederită și aprețiată de Dr. Gregoriu Silași. (Opă completă.) Broșura I. II. și III. Prețul broș. I. II. câte 40 cr. — Broșura III. 30 cr. Tóte trei impreună costau 1 fl. v. a.
- Biblioteca Săteanului Român. Cartea I. II. III. IV. cuprinđendă materiă fôrte interesante și amusante. Prețul la tóte patru 1 fl., câte una deosebită 30 cr.
- Biblioteca familiei. Cartea I. cuprinđindă materiă fôrte interesante și amusante. Prețul 30 cr.
- Colecte de Recepte din economiă, industriă, comerț și chemiă, pentru economi, industriași și comercianți. Prețul 50 cr.
- Economia pentru școlele popor. de T. Roșiu. Ed. II. Prețul 30 cr.
- Indreptară teoretică și practică pentru învățămëntulă intuitivă în folosulă eleviloră normali (pre-

parandiali), a învățatoriloră și a altoră bărbați de școlă, de V. Gr. Borgovană, profesoră preparandială. Prețul unui esemlară cu porto francată 1 fl. 80 cr. v. a. In literatura noastră pedagogică abia allamă vre-ună opă, întocmită după lipsele școliloră noastre în măsura în care este acesta! pentru aceea îl și recomandămă mai alesă Directoriloră și învățatoriloră ca celoră în prima liniă interesați.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la Română. De Vas. Gr. Borgovană. Prețul 15 cr.

Manuală de Gramatica limbii române pentru școlele poporali în 3 cursuri de Maximă Popă profesoră la gimnasiulă din Nasăud. — Manualulă acesta este aprobată prin Inaltulă Ministeră de cultă și instrucțiune publică cu rescriptulă de dato 26 Aprilie 1886 Nr. 13193. — Prețul 30 cr.

Nu mă uita. Colectiune de versuri funebreli, urmate de iertăciuni, epitaliă ș. a. Prețul 50 cr.

Carte conducătore la propunerea calculărei în școlă poporală pentru învățatori și preparanți. Broș. I. scrisă de Gavrilă Trifu, profesoră preparandială. Prețul 80 cr.

Cele mai eftine cărți de rugăciuni.

Mărgăritarulă sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericăști fôrte frumóse ilustrată. Prețul unui esemlară broșată 40 cr. legată 50 cr. legată în pânză 60 cr. legată mai fină 60, 80, 90 cr. 1 fl., în legătură de luxă 1.50—2.50.

Miculă mărgăritară sufletescă. Cărticică de rugăciuni și cântări bisericăscă — frumóse ilustrată pentru prunciă școlari de ambe secele. Cu aprobarea jurisdicțiunei sup. bisericăscă. Prețul unui esemlară broșată 1 1/2 cr., — legată 22 cr., legată în pânză 26 cr.

Cărticică de rugăciuni și cântări pentru prunciă școlari de ambe secele. Cu mai multe icône frumóse. Prețul unui esemlară trimisă franco e 10 cr.; — 50 esemplare costau 3 fl.; 100 esempl. 5 fl.

Visulă Prea Săntei Vergure Maria a Născătorei de D-șeu urmată de mai multe rugăciuni frumóse. Cu mai multe icône frumóse Prețul unui esemlară espedată franco e 10 cr. 50 esemplare 3 fl., 100 esemplare 5 fl. v. a.

Epistolia D. N. Isusă Christosă. Prețul unui esemlară legată e 15 cr.